

מלחמת מרדכי ואסתר בעמלק

א. בין אסתר למרדכי הקורע בגדיו

במגילת אסתר, בפרק ד', אנו שומעים על מרדכי היהודי היוצא לרחוב העיר להתריע מפני גזירת המן המרחפת על ראשי היהודים.

צטטו מתוך הפרק, פס' א' - ב':

כיצד מגיבה על כך אסתר המלכה? "ותתחלחל המלכה מאוד

(פסוק ד')

מדוע מגיבה כך אסתר? מדוע חושבת היא שהתגובה המתאימה לקריעת בגדי מרדכי - שליחת בגדים שלמים? וכי זו הבעיה שאין לו בגדים ללבוש?

מה היתה המשמעות הפנימית של תגובתה זו?

על כך נעמוד בהמשך:

ב. מהותם של מרדכי ואסתר - פנימיות, שתיקה והסתרה

כידוע, מרדכי היה משבט בנימין: "איש ימיני". שבט בנימין - מבניה של רחל, שעליה נאמר: "רחל תפסה פלך השתיקה, עמדו כל גדולי זרעה בשתיקה". והמדרש מונה את גדולי זרעה:

• בנימין - אבנו בחושן: _____ - על שם שיש - פה - ושותק - ולא סיפר על מכירת יוסף.

• שאול המלך - עיינו בשמואל א' פרק י' פס' ט"ז - והסבירו את תוכן הדברים: _____

• אסתר המלכה - עיינו במגילה, פרק ב' פס' כ' וצטטו: _____

השתיקה, זו המשותפת לשבט בנימין, היא ביטוי לצניעות פנימית, להסתרה: צניעות בדיבור. ההיפך מתכונה זו - דיבור על כל נושא, סיפור כל דבר, חוסר הטמנתו והחבאתו.

ואכן, נראה שגם אצל שאול וגם אצל אסתר המלכה בולטת יחד עם השתיקה - גם ההסתרה. מידת הצניעות של שאול היתה מופלגת, אמרו על משפחתו של שאול שלא נראה לאחד מהם פיסת יד או פיסת רגל מגולה (מובא ברד"ק, על שמואל ב' ו' כ') אי לכך, מיכל בת שאול - אשת דוד המלך - לא יכלה להבין את דוד המלך המפוז ומכרכר לפני ארון ה' "ותבו לו בלבה", ואף הוכיחה אותו אח"כ (עיינו בשמואל ב' ו' כ' וצטטו):

• אסתר המלכה בלטה בצניעותה:

בהתנהגותה - תארו את הצניעות שלה בבית המלך ואת הסתפקותה במועט, לעומת שאר הנערות שנאספו בבית המלך.

העזרו במתואר במגילה פרק ב' פס' י"ב - ט"ו: _____

וגם שמה מעיד על מהותה

- חז"ל הקדושים שואלים: אסתר מן התורה מנין? שנא' " _____ " (דברים ל"א, י"ח) - ענין הסתרה.
- גם שמה השני, הדסה, מעיד על הסתרה, צניעות ופנימיות. המשנה מגדירה את ההדס כצמח שעליו חופין את **בדו** - מסתירים את הענף, בכך שהם גדלים בצפיפות, וראשו של עלה אחד מסתיר את תחילת העלה הבא עד שכמעט לא רואים את הענף.

גם שמו של מרדכי מעיד על צניעותו:

- מרדכי מן התורה מנין? שנא' בין סממני הקטורת: מור דרור ואונקלוס מתרגם מרא זכיא. בענין הקטורת יש משמעות מיוחדת לצניעות ולהסתרה, שהרי עבודתה נעשית לפני ולפנים ביום כפור, כשאף לא אחד רואה, ואף כל יום כשהכה"ג מקטיר את הקטורת בתוך ההיכל אף לא אחד נמצא בקודש.
- לסיכום: מהותו של שבט בנימין: פנימיות, צניעות, שתיקה, הסתרה**

עתה נבין את תגובתה של אסתר לקריעת הבגדים, לזעקה הפומבית (עיינו שוב בחלק א')
אנו מורגלים בשתיקה, בהסתרה - מדוע יש להגיב על גזירת המן בזעקה גדולה ומרה? האם לא עדיפה התפילה השקטה, בהחבא? אנו, האמונים על הצניעות - מדוע נקרע בגדינו? מדוע ההתבלטות הפומבית בשעה זו שיש להלחם בהמן?
עונה לה מרדכי: התגובה החריפה תלויה במהותן של המן.

ג. מהות עמלק

מרדכי עונה להתך להחזיר לאסתר את הבגדים: "ויגד לו מרדכי את _____ " (אסתר, ד', ז')
עמלק - מהותו: " _____ " (דברים כ"ה, י"ח) לשון קרירות בעבודת ה', הפגת ההתלהבות בה, זלזול בכח ה' בעולם וטענה שהכל מקרה - ללא קשר להשגחת ה'.
עמלק רוצה לבזות את עבודת ה', על סבו, עשו, נאמר: " _____ " (בראשית כ"ה) ועל נכדו, המן, נאמר: " _____ " בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו" (אסתר ג', ו') - מטרת עמלק לבזות את עבודת ה' וכבוד ה' בעולם, ולכן כל עוד עמלק קיים - "כי יד על כס קה, מלחמה לה' בעמלק מדור דור" - אין השם שלם ואין הכסא שלם.
היות ועמלק פועל לקרור כבוד ה' והפחתתו, והוא משונאי ה' - יש ללחום כנגדו בפומביות, בזעקה, בקול גדול - ועד הסוף!
התגובה לגזירת המן, מסביר מרדכי לאסתר, לא יכולה להיעשות במתינות ובשקט, אלא הפעם בכינוס כל העם, בריכוז כל המשאבים למלחמה גדולה, עד חורמה.
מלחמת חורמה בעמלק מפגינה את שנאתנו כלפיו ואת הריחוק שעלינו להתרחק ממנו ומדרכו, ותוכיח את תחושת השלילה המוחלטת שלנו כלפי עמלק, מהותו ופיתוייו.

ד. המלחמה בעמלק עפ"י המקורות

בעיון במקורותינו נראה כי כך אכן נעשה לכל אורך ההסטוריה.

- שמואל א', פרק ט"ו פס' ל"ג - עיינו וכתבו: מי נלחם במי, וכיצד? _____
- שמואל הנביא משסף את אגג בחרבו - מוכיח לכל ישראל שאין לוותר לעמלק, אין להסתפק בהחלשתו אלא למגרו כליל.
- דוד המלך מתאר את מלחמתו באויבי ה' - עיינו בתהילים י"ח פס' ל"ח - ל"ט וצטטו את הרדיפה הטוטאלית כלפי האויבים: _____
- המדרש מספר שכשמרדכי היהודי עלה על הסוס, כדי שהמן ירכיבו בחוצות העיר ויקרא לפניו: "ככה יעשה לאיש...". אמר מרדכי להמן: איני יוכל לעלות על הסוס, היות שאני חש חולשה מהצום. אמר המן: אני אשכב ואתה תעלה על גבי - אל הסוס, וכך היה. כשעלה עליו מרדכי, בעט בו. אמר המן המושפל: "מרדכי, וכי לא כך למדתם - בנפול אויבך אל תשמח!" אמר לו מרדכי: על אויב רגיל כך נאמר, אבל לגביכם נאמר הפסוק: "ואתה על במותיך תדרוך" (דברים ל"ג)

- גם היהודים הנלחמים בשושן, מכים את העמלקים ולא חומלים עליהם: "ויכו היהודים בכל אויביהם מכת _____ ו _____ ו _____" (אסתר ט', ה') מכת חרב - עוד לפני ההרג - יש להכותם עוד לפני המתתם, כדי לבטא את סלידתנו מהם.

ה. מסקנה מעשית

השקט, הצניעות וההסתרה - יפות תמיד לאדם. יש ללמוד ממרדכי ואסתר ולנהוג במידות אלו אך במלחמה הפנימית בלבנו, ביצר הרע המטיל בנו קרירות ולעג לעבודת ה' - כמעשה עמלק - בו יש להלחם בכל האמצעים, בסערה, ברדיפה חזקה שתוכיח את התנגדותנו העזה למהות עמלק.

והלוואי ונזכה ליום בו יעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, והיתה לה' המלוכה.